

DE 8 KRITIEKE SUCCEFACTOREN VOOR DE KINDEROPVANG

Voorwaarden voor een
succesvolle hervorming

WOMEN
INC
●

Branchevereniging
Maatschappelijke
Kinderopvang

INHOUD

1 Kritieke succesfactoren voor hervorming van het kinderopvangstelsel

Succesfactor 1: Kinderopvang van goede kwaliteit

Succesfactor 2: Inclusief (voor alle kinderen)

Succesfactor 3: Simpel

Succesfactor 5: Gratis

Succesfactor 4: Ingezet als brede dagvoorziening

Succesfactor 6: Gecombineerd met verlofregelingen

Succesfactor 7: Aantrekkelijke sector om in te werken

Succesfactor 8: Vrijwillig

2 Voordelen van hervorming van het kinderopvangstelsel

3 Bronnenlijst

1

Kritieke succesfactoren voor hervorming van het kinderopvangstelsel

Er is veel winst te behalen als kinderopvang in Nederland goed is geregeld en op dit moment worden de kansen die kinderopvang te bieden heeft nog niet optimaal ingezet.

Kinderopvang levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen, en daarmee van het toekomstige *human capital* van de Nederlandse samenleving. Het is goed voor de talentontwikkeling van kinderen en heeft positieve effecten op het verkleinen van kansenongelijkheid. Kinderopvang speelt daarnaast een essentiële rol in het goed kunnen combineren van werk en zorg door ouders. Dit maakt een hogere arbeidsparticipatie van ouders mogelijk en daarmee een verhoogde productiviteit op de arbeidsmarkt. Indirect zouden hiermee ook hogere belastingopbrengsten voor de overheid te verwachten zijn. Maar ook op het gebied van verzuim zijn er voordelen: door een lager stressniveau van ouders zou je minder ziekteverzuim terug moeten zien en minder kosten voor werkgevers.

Om de voordelen van hervorming van de kinderopvang te verzilveren, zijn er 8 kritieke succesfactoren die allen op hun eigen manier nodig zijn om de kansen die kinderopvang biedt te verzilveren. In deze publicatie lichten we deze toe en beschrijven we wat goede kinderopvang kinderen, werknemers, werkgevers en Nederland op kan leveren.

Uiteindelijk zou kinderopvang net zo normaal moeten zijn als de basisschool, die voor alle kinderen toegankelijk is. Kinderopvang; dat gun je ieder kind!

Succesfactor 1: Kinderopvang van goede kwaliteit

Veel mensen denken nog over kinderopvang als een plek waar we kinderen 'opvangen' zodat ouders kunnen werken. Terwijl in veel landen om ons heen de ontwikkelfunctie van kinderopvang centraal staat. Goede kinderopvang is van hoge kwaliteit en gericht op de ontwikkeling van het kind.

In Nederland is de kwaliteit van kinderopvang volgens internationale standaarden bovengemiddeld. Het is echter van groot belang dat de educatieve kant van dagopvang en de BSO verder ontwikkelt tot één hoog kwaliteitsniveau voor alle kinderen. Verschillende rapporten hebben op dit belang gewezen, zoals het rapport van de SER¹ en op internationaal niveau een literatuurstudie van het OECD². Kinderopvang kan namelijk een positief effect hebben op de ontwikkeling van kinderen, met name kinderen met achterstanden, maar de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang is hierin doorslaggevend.³

Kinderopvang als instrument om de ontwikkeling van kinderen van 0-12 jaar in een doorgaande lijn te ondersteunen - in samenhang met het onderwijs- staat in Nederland nog in de kinderschoenen. Daardoor beginnen veel kinderen al met een achterstand op school, missen ze talentontwikkeling na schooltijd en gelijke toegang tot bijvoorbeeld muziek en sport.^{4,5} We lopen hiermee een belangrijke kans mis om het *human capital* van de toekomst verder te helpen ontwikkelen.

Succesfactor 2: Inclusief (voor alle kinderen)

Veel experts zijn het met elkaar eens dat kinderopvang goed is voor de ontwikkeling van kinderen en (taal)-achterstanden kan wegnemen. Kansengelijkheid wordt verbeterd doordat kinderen op hetzelfde niveau beginnen op school en zich na schooltijd op de bso ontwikkelen. Ook het belang van integratie en het samen leren en spelen van kinderen met diverse achtergronden in één voorziening is hierbij belangrijk. Kinderopvang gun je met andere woorden ieder kind, ongeacht of ouders werken of niet en ongeacht hun inkomen. Júist voor kinderen van niet-werkende kinderen is kinderopvang belangrijk.

In 2019 maakten meer dan 250 duizend kinderen deel uit van een gezin onder de lage-inkomensgrens.^{6,7} Juist voor deze kinderen levert kwalitatief goede kinderopvang een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling, het verminderen van achterstand en het bevorderen van gelijke kansen.⁸ Vooral kinderen van ouders met een praktische opleiding of zonder opleiding ontwikkelen zich beter als zij al jong naar kinderopvang van goede kwaliteit gaan. Uit onderzoek van het SEO blijkt dat hoge kwaliteit van de kinderopvang leidt tot betere schoolprestaties en minder gedragsproblemen voor alle kinderen.⁹

Voor kinderen met een achterstand of uit gezinnen in kwetsbare situaties geldt bovendien dat zij betere cognitieve vaardigheden, een betere startkwalificatie, een betere uitgangspositie op de arbeidsmarkt en hogere lonen kunnen verwachten. Ook doubleren zij minder vaak op de basisschool wanneer ze naar de kinderopvang zijn gegaan.¹⁰ Kinderopvang heeft daarnaast ook een preventieve werking in het voorkomen en tijdig signaleren van problemen bij kinderen.¹¹ Uit andere bronnen komt een lagere uitkeringsafhankelijkheid, minder crimineel gedrag en een betere gezondheid naar voren.¹² De kansenongelijkheid kan worden verminderd door de opvang voor alle kinderen toegankelijk te maken, ongeacht of ouders op dat moment betaald werk hebben of niet.

Succesfactor 3: Simpel

De kinderopvangtoeslagaffaire heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat het huidige systeem te ingewikkeld en foutgevoelig is. Het leidt tot onnodig veel stress bij ouders en weerhoudt hen van het gebruik van kinderopvang. Een simpel systeem van rechtstreekse financiering zonder inkomenstoets voorkomt dat ouders slachtoffer worden van een complex toeslagensysteem.

De helft van de ouders ervaart het huidige toeslagenstelsel als complex en ervaart administratieve druk.¹³ Eén op de zeven ouders vindt het aanvragen van de kinderopvangtoeslag (KOT) complex.¹⁴ Maar liefst 80 procent van de ouders heeft te maken met een correctie.¹⁵ Zij moeten aan het eind van het jaar geld terugbetalen of krijgen geld terug van de Belastingdienst. De teruggevorderde bedragen zijn hoog: gemiddeld 861 euro en met uitschieters tot zelfs 20 duizend euro.¹⁶ Kleine fouten kunnen dan ook een enorme impact hebben op de financiële situatie van gezinnen en veel stress veroorzaken, zoals bleek uit de toeslag-affaire.

De complexiteit en onduidelijkheid over de kosten weerhoudt met name ouders uit lage inkomensgroepen van het gebruik van kinderopvang.^{17 18 19} Afschaffing van de KOT die tot zoveel onrecht heeft geleid en overgaan op een rechtstreekse financiering, net als in het onderwijs, is een essentiële stap in de hervorming van de kinderopvang. Uit onderzoek blijkt dat indien de eerste twee dagen voor ouders gratis worden, tweederde van de ouders naar eigen zeggen weinig tot geen financiële stress meer zou ervaren²⁰.

Succesfactor 4: Gratis

Het huidige systeem van kinderopvang wordt door veel ouders ervaren als duur. Betaalbare kinderopvang is voor ouders een belangrijke voorwaarde om er (meer) gebruik van te maken en om meer uren te werken.

Onderzoek van SCP laat zien dat bijna de helft van de ouders vindt dat de opvang 'bijna niet meer te betalen' is. Ruim een kwart van de ouders vindt het zo duur dat het niet de moeite waard is om te werken.²¹ Daarnaast ervaren ouders financiële stress door onduidelijkheid over de hoogte van de toeslag en de angst om aan het eind van het jaar toeslag terug te moeten betalen.²² Met name mensen met laagbetaalde banen vinden de kinderopvang te duur en maken er hierdoor minder gebruik van.²³

Ook ouders die niet werken, langer dan 3 maanden werkloos zijn of WLZ-indicatie hebben, maken weinig tot geen gebruik van de kinderopvang. Dit komt doordat ouders die niet werken niet in aanmerking komen voor toeslag, waardoor de kinderopvang te duur is (uitgezonderd de VVE en specifieke doelgroepen). Kinderopvang is hierdoor niet toegankelijk voor deze groepen. Door kinderopvang gratis of minimaal zo goed als gratis toegankelijk te maken voor alle kinderen van 0 tot 13 jaar worden financiële drempels weggenomen en is kinderopvang voor alle ouders toegankelijk.

Succesfactor 5: Brede dagvoorziening

Kinderopvang kan een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen tijdens de eerste 12 essentiële jaren. Een systeem waarin kinderopvang, naschoolse opvang en onderwijs naadloos op elkaar aansluiten maakt dit mogelijk.

Bij de hervorming van de kinderopvang ligt de focus met name op voorzieningen voor kinderen van 0-4 jaar. Voor de ontwikkeling van kinderen is het echter van belang dat er een doorlopende ontwikkellijn wordt gegarandeerd waarbij kinderopvang, naschoolse opvang en onderwijs elkaar versterken.²⁴

Het rapport 'Een kansrijke start voor alle kinderen' van de SER uit 2021 laat zien dat een brede dagvoorziening bijdraagt aan talentontwikkeling en kansengelijkheid. Daarnaast biedt het een veilige plek aan kinderen die dat thuis niet hebben. Voor ouders biedt kinderopvang de mogelijkheid om te participeren in de samenleving en om werk en zorg beter te combineren.²⁵ Voor schoolgaande kinderen betekent een rijke schooldag dat er naast goed onderwijs huiswerkbegeleiding en buitenschoolse opvang is en dat elk kind kan kennismaken met sport, cultuur, muziek en natuur. Scholen werken hiervoor nauw samen met opvangorganisaties en plaatselijke (sport)verenigingen en bibliotheken.²⁶

Succesfactor 6: Gecombineerd met verlofregelingen

Meer dan een derde van de Nederlandse ouders geeft aan veel stress te ervaren in het combineren van werk en zorg.²⁷ Naar verwachting zal de combinatie van druk bij ouders in de komende jaren verder toenemen. Een belangrijke oorzaak is dat er te weinig (betaalde) voorzieningen zijn om werk en zorg te combineren.²⁸ Naast kinderopvang is er ook een sluitend stelsel van (betaalde) verlofregelingen nodig voor ouders met kinderen van 0-12 jaar.²⁹ Voor een gebalanceerde werk-zorgverdeling moeten kinderopvang en verlofregelingen goed op elkaar aansluiten, overzichtelijk en niet complex zijn.

Verschillende wetenschappers pleiten ervoor dat van overheidswege wordt geregeld dat ouders de eerste periode (6 tot 12 maanden) zelf voor hun kind kunnen zorgen, zoals ook in veel andere Europese landen gebruikelijk is door middel van fatsoenlijk betaalde verlofregelingen.³⁰ Naast uitbreiding van het partnerverlof en het ouderschapsverlof is ook de vergoeding van verlofregelingen van groot belang. Juist het financiële aspect is de grootste reden voor ouders en met name mannen om het partnerverlof niet (volledig) op te nemen. Op dit moment wordt partnerverlof voor 70% betaald en ouderschapsverlof voor 50%. Uit onderzoek blijkt dat partners het partnerverlof wel volledig op zouden nemen als dit 100 procent betaald zou zijn in plaats van de huidige 70 procent.³¹ Hetzelfde geldt voor volledig betaald ouderschapsverlof, wat resulteert in een betere combinatie van werk en zorg en minder (financiële) stress bij ouders.³²

Succesfactor 7: Aantrekkelijke sector om in te werken

De coronacrisis heeft opnieuw duidelijk gemaakt dat de kinderopvangsector cruciaal is om de economie draaiende te houden en te zorgen dat ouders kunnen blijven participeren op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd kent de kinderopvangsector zelf veel onzekere banen en een beperkt loopbaanperspectief, waardoor (verdere) tekorten kunnen ontstaan. Meer waardering en stabiliteit van de sector zorgt dat werken in de kinderopvang aantrekkelijker wordt.

Kinderopvang is voor ouders een belangrijke voorwaarde om (meer) te werken. Zo werkt 38% van de vrouwen onvrijwillig in deeltijd vanwege zorgtaken.³³ Daarmee is kinderopvang dé oplossing voor de arbeidsmarkttekorten op de gehele arbeidsmarkt, die door de vergrijzing steeds nijpender worden.³⁴ De kinderopvangsector wordt, net als andere cruciale sectoren zoals de zorg en het onderwijs, evenwel gekenmerkt door ongunstige arbeidsmarktomstandigheden zoals onzekere flexcontracten, lage lonen en onvrijwillig deeltijdwerk.³⁵ De kinderopvangsector is daarbij onderhevig aan het fluctuerende beleid van de overheid.

Meer stabiliteit en waardering van de kinderopvangsector zorgt ervoor dat werken in de kinderopvang aantrekkelijker wordt, waardoor medewerkers worden behouden en nieuwe mensen worden aangetrokken. Het geeft pedagogische professionals loopbaanperspectief en erkenning voor het zinvolle werk dat zij doen. De samenwerking met onderwijs, cultuur en sport is essentieel om volwaardige (combinatie)banen met aantrekkelijke arbeidscontracten te bieden. Dit kan ook bijdragen aan de verlaging van de werkdruk in het onderwijs. Ook draagt stabiliteit bij aan de kwaliteit van kinderopvang: het zijn vertrouwde gezichten voor de kinderen en de aanspreekpunten voor ouders bij vragen of problemen in de opvoeding. Eén op de zes ouders spreekt regelmatig professionals van de kinderopvang, peuterspeelzaal en school over de opvoeding en om advies te ontvangen.³⁶

Succesfactor 8: Vrijwillig

Voor ouders moet altijd de vrije keuze blijven bestaan of en hoe vaak zij gebruik willen maken van de kinderopvang. Dit is een belangrijk onderscheid met het onderwijs, waar de leerplicht de wettelijke basis vormt. Het is belangrijk dat kinderopvang gebaseerd is op keuzevrijheid waarbij het aanbod zodanig moet zijn dat ouders op vrijwillige basis hun kinderen naar de opvang brengen.

Voordelen van hervorming kinderopvang

Wat zijn de voordelen van hervorming van de kinderopvang?

Kinderopvang die voldoet aan alle succesfactoren, biedt een groot aantal voordelen voor kinderen, ouders, werkgevers en de samenleving als geheel.

Voordelen voor kinderen

- **Een betere ontwikkeling.** Kwalitatief goede kinderopvang is goed voor de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarnaast kan het (taal-)achterstanden wegnemen en crimineel gedrag verminderen op latere leeftijd.
- **Een goede start.** Voor kinderen met een achterstand of uit kwetsbare gezinnen kan kinderopvang bijdragen aan betere cognitieve vaardigheden, een betere startkwalificatie en uitgangspositie op de arbeidsmarkt.
- **Evenwichtiger opgroeien.** Minder combinatiedruk en (financiële) stress bij ouders zorgt voor meer rust in het gezin en heeft daarmee ook effect op de mentale gesteldheid van kinderen.

Voordelen voor ouders

- **Realiseren gewenste werk-zorgverdeling.** Goede voorzieningen om werk en zorg te combineren geeft ouders ruimte om wél hun ideale werk-zorgverdeling te kunnen realiseren.
  - **Hogere arbeidsparticipatie.** Ouders en met name vrouwen kunnen (meer) werken doordat zij door de kinderopvang worden ontzorgd.
  - **Minder stress.** Combinatiestress om werk en zorg te combineren en financiële stress nemen sterk af bij ouders wat positieve effecten heeft op hun (mentale) gezondheid en die van hun kind.
-

Voordelen voor werkgevers

- **Minder verzuim.** Kosten van kort- en langdurig verzuim nemen af wanneer werknemers met kinderen minder stress ervaren als gevolg van een meer gebalanceerde werk-zorgverdeling.
- **Hogere productiviteit.** Werknemers die zich gelukkig en vitaal voelen zijn productiever, wat tot meer omzet en winst leidt.
- **Voorkomen van tekorten.** Werknemers die werk en zorg goed kunnen combineren kunnen meer uren werken en zullen minder snel hun uren terugschroeven na de geboorte van een kind.

Voordelen voor de samenleving

- **Economische groei.** Een hogere benutting van het arbeidspotentieel zorgt voor een toename in het bbp, economische groei en leidt tot hogere belastingopbrengsten.
  - **Ontspannen samenleving.** Door een lager stressniveau bij een groot deel van de bevolking ontstaat er meer ruimte en rust voor de samenleving als geheel.
  - **Gelijke kansen voor iedereen.** Toegankelijke kinderopvang zonder financiële drempels zorgt ervoor dat ook gezinnen met lagere inkomens kunnen profiteren van de voordelen van kinderopvang waardoor we gelijke kansen creëren.
-

Referenties

- ¹ SER (2016). Gelijk goed van start, visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen.
- ² OECD (2018). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care.
- ³ Fukkink ea. (2017). De Nederlandse kinderopvang in wetenschappelijk perspectief.
- ⁴ Position paper Prof. Dr. P. Leseman, t.b.v. het rondetafelgesprek met de commissie SZW van de Tweede Kamer d.d. 22 november 2018.
- ⁵ Position paper Prof. Dr. P. Leseman, t.b.v. het rondetafelgesprek met de commissie SZW van de Tweede Kamer d.d. 22 november 2018.
- ¹ SER (2016). Gelijk goed van start, visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen.
- ² OECD (2018). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care.
- ³ Fukkink ea. (2017). De Nederlandse kinderopvang in wetenschappelijk perspectief.
- ⁴ Position paper Prof. Dr. P. Leseman, t.b.v. het rondetafelgesprek met de commissie SZW van de Tweede Kamer d.d. 22 november 2018.
- ⁵ Position paper Prof. Dr. P. Leseman, t.b.v. het rondetafelgesprek met de commissie SZW van de Tweede Kamer d.d. 22 november 2018.
- ¹³ Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ¹⁴ SCP (2018). Kijk op kinderopvang. Hoe ouders denken over de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van kinderopvang.
- ¹⁵ SZW (2016). Eindrapport: Heroriëntatie Programma Directe Financiering Kinderopvang.
- ¹⁶ Algemene Rekenkamer (2019). Toeslagen terugbetalen.
- ¹⁷ SEO (2020). Naar een stabiel stelsel van kinderopvang.
- ¹⁸ SCP (2018). Kijk op kinderopvang. Hoe ouders denken over de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van kinderopvang.
- ¹⁹ Truetalk (2020). TrueReport. Scenario's kindvoorzieningen.
- ²⁰ Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ²¹ NSCP (2018). Kijk op kinderopvang. Hoe ouders denken over de betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van kinderopvang.
- ²² Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ²³ Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ²⁴ Platform toekomst van de arbeid (2020). Investeren in mensen.
- ²⁵ SER (2021). Een kansrijke start voor alle kinderen. Naar inclusieve voorzieningen voor kinderen van 0-13 jaar.
- ²⁶ BMK (2021). Toegang tot buitenschoolse opvang voor alle kinderen? Noodzakelijk én op korte termijn haalbaar!
- ²⁷ Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ²⁸ SER (2016). Gelijk goed van start, visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen.
- ²⁹ Platform toekomst van de arbeid (2020). Investeren in mensen.
- ³⁰ Fukkink ea. (2017). De Nederlandse kinderopvang in wetenschappelijk perspectief.
- ³¹ Motivation / Sparkey (2021). Kansen voor werkgevers bij de combinatie van pril ouderschap en werk.
- ³² Direct Research (2020). 'Zo werkt het'. In opdracht van WOMEN Inc.
- ³³ PIPOL (2021). Gender equality: Economic value of care from the perspective of the applicable EU funds.
- ³⁴ CBS (2021). De arbeidsmarkt in cijfers.
- ³⁵ WRR (2020). Het betere werk De nieuwe maatschappelijke opdracht.
- ³⁶ SCP (2021). Sociale netwerken van ouders.

COLOFON

'De 8 kritieke succesfactoren voor de kinderopvang' is een publicatie van WOMEN Inc., Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang en FNV.

Meer informatie over WOMEN Inc.: www.womeninc.nl

Meer informatie over BMK www.maatschappelijkekinderopvang.nl

Meer informatie over FNV: www.fnv.nl

**WOMEN
INC**

Branchevereniging
**Maatschappelijke
Kinderopvang**

Tekst en redactie:

Saskia de Hoog
Ody Neisingh
Suzan Steeman
Loes Ypma
Jessica van Ruitenburg

© WOMEN Inc. 2021

